

بسم الله الرحمن الرحيم

حوزه علمیه خواهران فاطمه الزهرا

تأثیر معارف دفاع مقدس در ایجاد عزت و اقتدار ملی

نام و نام خانوادگی:

فرحناز حبیب زاده

نام استاد:

سرکار خانم سمیه شریفی

۱۴۰۲/۹/۲۰

چکیده

اقتدار ملی از مهمترین و اساسی ترین اهداف هر نظام سیاسی است که زمینه ساز حفظ عزت ملی در عرصه های مختلف داخلی و بین المللی است. اقتدار ملی است اصطلاحی نو پدید و مربوط به دوره معاصر است. عزت و اقتدار ملی به عنوان یک اصل حیاتی که در هر عصر و زمان باید مورد توجه باشد مسلمانان را موظف می کند که هر قوه و نیروی که برای مقابله با تهدیدات و هجوم احتمالی لازم است فراهم سازد تا دشمنان و تهدید کنندگان از شما بترسند.

هدف از ارائه این مقاله بررسی مولفه هایی است که در عزت و اقتدار ملی مؤثر و حیاتی می باشند از جمله: وحدت ملی، قدرت نظامی و دفاعی و قدرت سیاسی، قدرت اقتصادی و پویایی فرهنگی است که ایفای نقش آنها به منزله تحقق عزت و اقتدار ملی است.

روش: این مقاله ای مبتنی بر منابع کتابخانه ای و به کارگیری روش توصیفی- تحلیلی است.

نتایج: از مجموع مباحث ارائه شده میتوان چنین نتیجه گرفت که عملکرد مردم و مسئولان نقش مهمی در عزت و اقتدار نظام اسلامی خواهد داشت بایسته است که مسئولان با درایت و تدبیر و عملکرد درست در سیاست های داخلی و خارجی راه را برای پیشرفت کشور در همه صحنه ها هموار کرده ، از سوء استفاده پیرهنزند و مردم نیز با حضور در صحنه و یاری حاکمان ، عزت و اقتدار را تداوم و استحکام بخشند.

واژگان کلیدی: معارف دفاع مقدس، دفاع مقدس، عزت ملی، اقتدار ملی، جنگ تحمیلی

مقدمه

در اهمیت موضوع باید گفت که اقتدار هر کشور مظهر حیات، عزت ملی، پیشرفت و امید به آینده قلمداد می شده و پشتوانه ثبات نظام جمهوری اسلامی در عرصه های ملی و بین المللی حافظ موجودیت اعتبار و احترام در دنیا و تامین کننده منافع ملی معرفی و به ضرورت نقش آن در دفع چالش ها، تهدیدات و مظالم استکبار جهانی توجه و اهتمام ویژه دارند.

در ضرورت مطلب باید گفت بدون شک اقتدار و عظمت امروز جمهوری اسلامی مرهون دفاع مقدس و جنگ هشت ساله حق علیه باطل است رویدادی که همچون نگینی درخشان تا همیشه بر تارک تاریخ این کشور خواهد درخشید و همچون چراغی فروزان راه های پرپیچ و خم فردا را روشن خواهد کرد.

درباره پیشینه تاریخی در منطق قرآن عزت واقعی و کامل متعلق به خداوند و متعلق به هر کسی است که در جبهه خدایی قرار می گیرد در مصاف بین حق و باطل بین جبهه خدا و جبهه شیطان.

در اندیشه اسلامی عزت ملی و اقتدار آن برگرفته از حب ما به دین و اسلام و خدا محوری است نه آنکه مبتنی بر فلسفه نژاد پرستانه و ناسیونالیستی باشد. در طول تاریخ ۲۰۰ ساله اخیر، قدرت های خارجی ملت ایران را تحقیر کرده بداند روح عزت و اقتدار و افتخار ملی در میان مردم از بین رفته بود اما امام خمینی (رحمه الله علیه) مجدداً این روحیه را در ملت ایران بیدار و زنده روحیه کردند.

در این مقاله به تأثیر معارف دفاع مقدس در ایجاد عزت و اقتدار ملی پرداخته است که شامل ایستادگی ملت، استکبار ستیزی، خود باوری، نفی خود ساختگی، دین مبین اسلام، اتحاد و همدلی و مشارکت مردمی است اما در مقالات دیگر به عواملی چون اقتدار اقتصادی، سیاسی، نظامی و جنگ نرم پرداخته شده است که باعث مریت این نوشته می باشد.

۱- جنگ

- تعریف لغوی

واژه جنگ در لغت نامه فارسی به معنی جدال، قتال، هرگونه کوشش و کشش، نبرد، رزم و آورد، کشتار جمعی یا هرگونه درگیری خصمانه با قسط ساقط کردن یا از میدان در کردن حریف به کار رفته است.^۱

- تعریف اصطلاحی

جنگ عبارتست از برخورد خشونت آمیز نیروهای مسلح دو یا چند دولت پس از به بن بست رسیدن راه حل های سیاسی به منظور تحمیل اراده یکی بر دیگری.^۲

۲- دفاع

- تعریف لغوی

دفاع از ریشه از دفع می آید. یعنی به عقب راندن، پس زدن^۳

- تعریف اصطلاحی

تدابیری که برای مقاومت در برابر حملات سیاسی، نظامی، اقتصادی، اجتماعی، روانی و یا رفتاری توسط یک یا چند کشور متلفه اتخاذ می شود، دفاع می گویند. توانایی های دفاعی و بازدارندگی را تقویت می کنند و

^۱ علی اکبر دهخدا، لغت نامه دهخدا، ناشر: هجرت، ۱۳۸۴، ذیل واژه جنگ. ص ۳۹۶.

^۲ جواد میرشکاری، فرهنگ واژه های مصوب فرهنگستان. تهران: انتشارات فرهنگستان زبان و ادب فارسی. ویراستار. دفتر چهارم. ۱۳۸۹. (ذیل سرواژه جنگ)، ص ۶۶.

^۳ بهمن آقایی و غلامرضا علی بابایی، فرهنگ علوم سیاسی، نشر ویس، تهران، ۱۳۶۶، ص ۲۵۳.

بازدارندگی ها نیز به این توانایی ها نیرو می بخشند. هم چنین به حفظ و حمایت ارزش هایی نظیر زندگی، مالکیت، آزادی، هویت ملی و تمامیت ارضی در برابر تهدیدات گوناگون، داخلی و خارجی و یا ساختاری، دفاعی.^۱

۳- عزت

- تعریف لغوی

در کتب لغت «عزت» به معنای شکست ناپذیری در مقابل «ذلت» آمده است. راغب در مفردات خود می نویسد عزت حالتی است که انسان را از مغلوب شدن و شکست خوردن باز می دارد. زمین عزاز، یعنی زمین محکم و سفت.^۲

مجمع البحرین نیز عزت را قوت و غلبه معنا کرده است.^۳

- تعریف اصطلاحی

لازمه ایمان به خدا، پذیرش سلطه اوست. سلطه و مالکیت غیرت آور است. به قول علامه طباطبایی عزت از لوازم شک است.^۴

۳- تعریف دفاع مقدس

مجموعه مجاهدتها، حماسه ها، پایمردی ها و فعالیت های متنوعی که ملت شریف و مسلمان ایران و نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران در طول ۸ سال (۲۸۹۵ روز) در برابر تهاجم رژیم بعث عراق به خاک ایران اسلامی انجام دادند و در این امتحان الهی سربلند و پیروز بیرون آمدند.^۵

^۱ حمد نخجوان، جنگ، چاپخانه فردین و برادر، تهران، ۱۳۷۱، صص ۱۹-۳۵.

^۲ راغب اصفهانی، حسین بن محمد، المفردات، دفتر نشر الکتاب، چاپ دوم، ۱۴۰۴ ق، ص ۶۵۸.

^۳ طریحی، مجمع البحرین، ج ۴، ص ۲۶.

^۴ سید محمد حسین طباطبائی، المیزان، ج ۳، ص ۱۳۲.

^۵ بهمن آقایی و غلامرضا علی بابایی، فرهنگ علوم سیاسی، نشر ویس، تهران، ۱۳۶۶، ص ۲۵۳.

«ملت ایران در مقاطع دفاع مقدس، محاصره‌ی اقتصادی و فشار سیاسی و تبلیغاتی، به‌طور جامع توانست وضعیتی را برای خود به وجود آورد که دشمنانش هم اقرار و اعتراف کنند که ملتی است بزرگ و قدرتمند و پ[ر]استعداد و شایسته‌ی عزت و سربلندی»^۱.

نتیجه گیری

حوادث منحصربه‌فرد زیادی در جنگ اتفاق افتاده که کمتر بازگو شده و به پیامدهای این حوادث در تاریخ بعد از جنگ تا کنون کمتر توجه شده است. اینکه ما امروز بخواهیم امنیت، عزت و اقتدار ملی را برای آینده حفظ کنیم و ارتقا بدهیم باید به گذشته هم یک نگاه دقیقی داشته باشیم. تهدیدات نظامی دشمنان، یکی از نمودهای بسیار بارز در خطر قرار گرفتن امنیت، عزت و اقتدار ملی علیه هر کشوری است که اگر این تهدیدها به عمل منجر شود و به اصطلاح جنگ واقع شود عملاً آن امنیت مورد خطر جدی قرار می‌گیرد و با پیروزی مهاجم کاملاً از میان می‌رود، چون شکست در یک نبرد نظامی در نهایت نتیجه‌ای جز تخریب امنیت، عزت و اقتدار ملی را به دنبال نخواهد داشت. این اتفاق در کشور ما پیش آمد و به هر حال یک دشمنی پدیدار شد و ما را تهدید کرد تا از شرایط موجود در کشور طی آن زمان استفاده کند و رژیم بعث یک تهاجم گسترده زمینی، هوایی و دریایی علیه ما آغاز کرد، غافل از اینکه فاکتورهای متعددی برای مقابله با یک تهاجم نظامی وجود دارد که این فاکتورها از چشم و دید تحلیلی تصمیم‌گیرندگان دشمن پنهان مانده بود. ۳۱ شهریور دشمن با ۱۹۲ فروند هواپیمای جنگنده و فراهم کردن مقدمات قبلی به ما حمله کرد که بر اساس اسناد تاریخی سه روزه قصد تصرف خوزستان و یک هفته‌ای هم قصد اشغال تهران را داشت که با توجه به تحلیل‌های خود و وضعیت حاکم بر ما وصول به چنین اهدافی دور از ذهن نبود اما اتحاد ملی مانع از دستیابی دشمن به اهداف خود شد.

جنگ تحمیلی همان گونه که در برهه‌ای از تاریخ دفاع مقدس و جنگ هشت ساله، خلق عظمتی مطلق کشور و انقلاب اسلامی دولت و ملت ایران را با چالش جدی روبرو و هزینه‌های سنگین انسانی، مادی و معنوی بر ما تحمیل نمود، لکن فواید و آثار بسیار مفید و مثبتی نیز به دنبال داشت؛ به عبارت دیگر هم کاهندگی داشت و هم زاینده‌گی ولی‌زایایی آن بسی فراتر و گسترده‌تر از آثار کاهشی آن بود که از باب نمونه می‌توان به ظهور و

^۱ حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای، بیانات ۱۳۸۱. WWW.khamenei.ir

نهادینگی روحیه ایثار و تدین قهرمانی و قهرمان پروری رشادت و فداکاری خود اتکایی و خود کفایی، ارتقاء آستانه صبر و تحمل ملی دمیده شدن روح اعتماد به نفس به کشور و تقویت آن در عرصه های علمی، نظامی، صنعتی و..... تقویت هویت ملی و ... اشاره نمود که این مسائل تنها بخشی از آثار و پیامدهای مثبت و زایشی جنگ تحمیلی است که شاید یکی از وجوه تسمیه این دوران به دوران دفاع مقدس به خاطر این همه آثار ارزشمند و برکات حاصل از آن برای کشور باشد.

اما آنچه که این تحقیق به دنبال آن بود یافتن نمادهای تأثیر گذار در تقویت اقتدار ملی در معارف دفاع مقدس بود که ۱۲ نماد به شرح ذیل از خلال وقایع و حوادث دفاع مقدس و آنچه که در صحنه اصلی و میدانی ملت ایران و نیروهای مسلح کشور از خود بروز و ظهور داده اند. معرفی شده اند؛ هر چند این تحدید هرگز به معنای محدود کردن نمادهای فرهنگی مؤثر بر اقتدار ملی که از خلال روایات دفاع مقدس قابل استنتاج است، نمی باشد.

- باور به دفاع شرعی در برابر هجوم هوایی دشمن به مردمان بی دفاع شهرها و روستاهای کشور
- وحدت و انسجام در میان همه نیروهای شرکت کننده در جنگ تحمیلی
- بسیج عمومی، ره آورد ارزشمند دفاع مقدس و مظهر
- اقتدار ملی و فرهنگی
- تشریک مساعی همه ی ملت در دوران دفاع مقدس
- دوره ی جنگ دوره ای مناسب برای برجسته نمایی حوزه های فرهنگی و هنری
- جنگ تحمیلی همان گونه که در برهه ای از تاریخ دفاع مقدس و جنگ هشت ساله، خلق عظمتی مطلق برای ملت و مظهر شکوه و اقتدار ملی
- خلق فرهنگ دفاع عمومی با شرکت آحاد ملت در میدان جنگ و دفاع مقدس
- نماد سازی فرهنگی برخی مکان ها به عنوان یادگاران دفاع مقدس و جلب راهیان نور .
- غلبه جنود عقل بر جنود چهل و پیشی گرفتن فضایل ملی از رذایل
- برجسته نمایی فرهنگ انتظار در صفوف رزمندگان دوران دفاع مقدس و انتقال این فرهنگ به عموم مردم .

- گذشتن از فرزندان و همسران برای رشد معنوی و حاکمیت قوانین اسلام در کشور و رشد روحیه ایثار در بین مردم
- شکوفایی فرهنگ خوداتکایی ملی و غلبه بر فشارهای اقتصادی و سیاسی و تبلیغاتی

- (۱) آقایی، بهمن و غلامرضا علی بابایی. فرهنگ علوم سیاسی، نشر ویس، تهران. ۱۳۶۶.
- (۲) افتخاری، اصغر، کالبدشکافی اقتدار، مجله پیام جنگ ۸ ساله فصلنامه مطالعات جنگ ایران و عراق (شماره ۲)، ایران، تهران. ۱۳۸۳.
- (۳) تافلر الوین و هیدی. جنگ، ترجمه مهدی بشارت انتشارات اطلاعات، تهران. ۱۳۷۴.
- (۴) صحیفه نور مشتمل بر فرمایشات و آثار رهبر کبیر و فقید انقلاب اسلامی (ره) تهران چاپ چهارم.
- (۵) دهخدا، علی اکبر. لغت نامه دهخدا، ناشر: هجرت. ۱۳۸۴.
- (۶) راغب اصفهانی، حسین بن محمد، المفردات، دفتر نشر الکتاب، چاپ دوم، ۱۴۰۴ ق.
- (۷) رضایی، محسن. استراتژی جمهوری اسلامی ایران در هشت سال دفاع مقدس، فصلنامه مطالعات جنگ ایران و عراق (شماره ۱) نگین ایران تهران. ۱۳۸۱.
- (۸) طباطبائی، سید محمد حسین، المیزان فی تفسیر القرآن، قم: دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۳۸۳ ش.
- (۹) قربانی، قدرت الله. مبانی رفتار دفاعی ایران در افتخاری، تهران: نشر احسان. ۱۳۸۱.
- (۱۰) محسنیان راد مهدی. ارتباط شناسی تهران سروش، چاپ هفتم. ۱۳۸۵.
- (۱۱) رشاد علی اکبر. فلسفه فرهنگ، نشریه راهبرد فصلنامه مطالعات ملی، شماره ۲۳ تهران. ۱۳۹۰.
- (۱۲) علائی، حسین. جنگ شیمیایی تهدید فزاینده، دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی، تهران. ۱۳۷۰.
- (۱۳) لاریجانی، علی و غلامی ابرستان، غلامرضا. رابطه اقتدار و مشروعیت در نظام سیاسی اسالم، فصلنامه مطالعات روابط بین‌الملل، دوره ۴، شماره ۱۶. ۱۳۹۰.
- (۱۴) میرشکاری، جواد. فرهنگ واژه‌های مصوب فرهنگستان. تهران: انتشارات فرهنگستان زبان و ادب فارسی. ویراستار. دفتر چهارم. ۱۳۸۹. ۱۳۸۹.
- (۱۵) نخجوان، احمد. جنگ، چاپخانه فردین و برادر، تهران. ۱۳۷۱.
- (۱۶) نرم افزار حدیث ولایت آخرین نسخه از سال ۹۶ تا سال ۹۰ مشتمل بر بیانات و مکتوبات رهبر معظم انقلاب (مدظله العالی) .

(۱۷) ولی پور زرومی، سید حسین. هویت ملی و دفاع مقدس، فصلنامه مطالعات ملی، شماره ۲۳، تهران. ۱۳۸۴.